

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU KINH THÀNH

Kinh thành cổ Việt Nam

VIETNAM ANCIENT CAPITALS

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2021

MỤC LỤC

<i>Lời tựa</i>	8
BÙI MINH TRÍ Gốm Tống - Trung Quốc trong Hoàng cung Thăng Long	12
ĐỖ TRƯỜNG GIANG, NGUYỄN THỊ HỒNG LÊ, PHẠM THỊ OANH LÊ THỊ YÊN, PHẠM THẢO NGÂN Đồ gốm men trắng thời Lý trong Hoàng cung Thăng Long - Kết quả nghiên cứu năm 2019-2020	70
LÊ THỊ BÌNH Đồ gốm men ngọc thời Lý trong Hoàng cung Thăng Long - Kết quả nghiên cứu năm 2019-2020	100
WONG WAI-YEE, SHARON Những phát hiện khảo cổ học về sản xuất và tiêu thụ gốm sứ ở Quảng Đông và Hồng Kông giai đoạn Tống - Nguyên (thế kỷ 10-14)	136
DAVID BROTHERSON Đồ sứ Trung Quốc thời Tống ở Angkor	150
ĐẶNG THỊ KHƯƠNG, CAO THỊ HUYỀN Đồ đun nấu thời Đinh - Tiền Lê khu di tích Hoàng thành Thăng Long	162
LẠI VĂN TỚI Di chỉ sản xuất gốm Gò Cây Me - nhận thức mới qua kết quả khai quật năm 2017 - 2018	178
NGÔ VĂN CƯỜNG Gạch chữ Hán thời Lê sơ tại khu di tích Hoàng thành Thăng Long	212
BÙI HỮU NGỌC Ngói hộp lợp bờ nóc mái kiến trúc cung điện thời Lê Trung hưng	234
NGUYỄN THỊ ANH ĐÀO Hiện vật kim loại khu di tích Hoàng thành Thăng Long - Kết quả bảo quản, nghiên cứu và phân loại sơ bộ	252
PHAN THANH HẢI Điện Thái Hòa và Điện Cần Chánh thời Nguyễn nhìn từ góc độ bố trí không gian nghi lễ	278

GỐM TÔNG TRUNG QUỐC

TRONG HOÀNG CUNG THĂNG LONG

BÙI MINH TRÍ*

* PGS.TS., Viện Nghiên cứu Kinh thành

MỞ ĐẦU

Hoàng thành Thăng Long là khu di tích khảo cổ học nổi tiếng của Thủ đô Hà Nội - Việt Nam. Khu di tích này là hình ảnh minh chứng sinh động về lịch sử ngàn năm vàng son của Kinh đô Thăng Long hoa lệ dưới các triều đại Lý, Trần, Lê sơ, Mạc và Lê Trung hưng, từ năm 1010 cho đến năm 1789 (xem Hình 1).

Từ những năm đầu thế kỷ 20, sau khi người Pháp chiếm giữ Bắc Thành (Thành Hà Nội) và phá tòa thành Vauban để xây dựng khu phố mới tại khu vực Ba Đình, họ đào được khá nhiều di vật của Hoàng thành Thăng Long, trong đó có nhiều đồ gốm sứ. Những sưu tập gốm đẹp và quý hiếm này được Clement Huet mang về nước và sau đó hiến tặng cho Bảo tàng Guimet - Paris. Trong sưu tập đó, những đồ gốm sứ có niên đại thế kỷ 10-13, được gọi là gốm Tống (Sung Céramique), bao gồm lẫn lộn cả đồ gốm Việt Nam và đồ gốm Trung Quốc.

Từ đây có thể nói, gốm Tống ở Hoàng thành Thăng Long đã được các học giả người Pháp nhắc đến đầu tiên vào những năm đầu thế kỷ 20. Nhưng kể từ đó, vấn đề gốm Tống nói riêng, gốm Trung Quốc nói chung, chưa bao giờ trở thành một vấn đề khoa học dành được sự quan tâm đặc biệt của các nhà khoa học Việt Nam. Vấn đề này sau đó đã có sự thay đổi nhanh chóng và mạnh mẽ vào đầu thế kỷ 21, kể từ khi khu di tích Hoàng thành Thăng Long được khai quật.

Năm 2002-2004, khu di tích Hoàng thành Thăng Long được chính thức khai quật với quy mô lớn, có diện tích 19.000m² tại khu vực 18 Hoàng Diệu. Năm 2008-2009, cuộc khai quật quy mô lớn thứ hai, diện tích 14.200m², được thực hiện tại khu vực xây dựng Nhà Quốc hội. Và, để phục vụ cho việc xây dựng công trình đặc biệt quan trọng này, năm 2012-2014, cuộc khai quật quy mô lớn thứ ba được thực hiện tại khu vực Vườn Hồng, có diện tích 10.000m². Đây là ba cuộc khai quật khảo cổ học tại Hoàng thành Thăng Long có quy mô lớn nhất trong lịch sử khảo cổ học Việt Nam từ trước đến nay. Ngoài ra, tại các địa điểm 62-64 Trần Phú, khu vực Thành cổ Hà Nội cũng đã tiến hành nhiều cuộc khai quật khảo cổ học, nhưng có quy mô nhỏ bé hơn.

Kết quả khai quật khảo cổ tại các địa điểm nêu trên đều thuộc phạm vi Hoàng thành Thăng Long và đã tìm thấy rất nhiều dấu tích của các công trình kiến trúc cung điện, lầu gác cùng nhiều đồ dùng, vật dụng trong Hoàng cung Thăng Long xưa. Những đồ dùng vật dụng trong Hoàng cung đào được chủ yếu là đồ gốm sứ, bao gồm đồ gốm Việt Nam, Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc và Tây Á. Trong đó, nhiều và phổ biến nhất là gốm Việt Nam và gốm Trung Quốc.